

Stichter Berichter

Uitgave van de Stichtse Vrije School

Vrijeschoolonderwijs van nu

Inhoudsopgave

3	Ontwikkelingen op de Stichtse Vrije School
3	Van de redactie
4	De meerwaarde van het vrijeschoolonderwijs
6	'Omdat dat anders gewoon niet was gebeurd'
7	Een les uit de periode Combinatoriek in de 9de klas
7	Scheikunde in de achtste klas
8	Leerlingen uit 8b maakten een poster over de industriële revolutie
9	Biologieperiode in de 10de klas
11	Waarom hoort de Bovenbouw (VO) bij de Onderbouw (basisschool)?
13	Engels klas 7 - Opdrachten: Engelssprekend land Halloween
14	Dichter bij de taal. Duits in de 10e klas
15	Samen vormen we een prachtig geheel
16	Agenda
17	Op zoek naar vrede in de adventtijd. Oriëntatieles in de 9e klas
18	De internationale contacten van de Stichtse Vrije School
19	Onderwijs anno 2032. Groep 5 havo Stichtse Vrije School Zeist
20	Steek de rivier over. Een gymles op de Stichtse Vrije School
21	Jongens bij de les
23	Schilderen met Licht 'Seeing The Unseen': een kunstproject buiten school

Colofon

Redactie

Anna-Birthe Hardewijn, Danielle van Dijk

Ontwerp

grafisch ontwerp PI&O

Opmaak en druk

Drukkerij Badoux, Houten

Advertenties

Redactie Stichter Berichter

Reacties

stichterberichten@svszeist.nl

Foto-omslag

Op deze coverfoto staan: Zoë, Sem, Jente, Wassim, Fee, Isolde, Moïse, Sara, Johanna & Selina.

Ontwikkelingen op de Stichtse Vrije School

Door Gijs van Lennep, rector

In de afgelopen twintig jaar is er vanuit de overheid een enorme hoeveelheid inrichtingswijzigingen en andere bepalingen over het Nederlandse onderwijs uitgestort. Daar heeft dat onderwijs veel mee te doen gehad en het heeft onze school ook niet onberoerd gelaten. Het omgaan met deze telkens weer wisselende overheidsingrepen was en is nog steeds een uitdaging, zeker voor vrijescholen, waar het woord “vrij” staat voor “vrij van overheidsbemoedienis”.

We hebben een duidelijke visie op onderwijs en de ontwikkeling van leerlingen en leraren. Dat schept ook de verplichting om voortdurend te zoeken naar mogelijkheden om de kwaliteit van het onderwijs dat wij voorstaan verder te ontwikkelen. Er is immers, vooral door de eindexamens en de voorbereidingen daarop, te weinig tijd (en geld) om alles te kunnen aanbieden wat we zouden willen voor de brede ontwikkeling van de leerling. De ontwikkelingen van het onderwijs op de vrijescholen -ook bij ons op de Stichtse- hebben de afgelopen decennia dan ook vooral te maken gehad met aanpassingen aan maatschappelijke (politieke) eisen en verwachtingen en het zoeken naar mogelijkheden om de essentie van het vrijeschoolonderwijs te bewaren.

Dat hebben we al met al niet slecht gedaan. We passen herkenbaar genoeg in het landelijke systeem, we voldoen

aan de eisen en hebben daarbij ook nog eens boven gemiddelde resultaten in dat gebied. Met kwalificaties als het verrassende “beste school van Nederland” (Trouw 2006) en negens en tiens in de Dronkerslijstjes van de Volkskrant en RTL daarna, hoeven we ons hierover geen zorgen te maken.

Tegelijkertijd zijn we ook nog steeds heel herkenbaar als vrijeschool. Leerlingen en ouders zijn enthousiast over de vele bijzondere dingen die we doen, de open en veilige sfeer en de mogelijkheden die we de leerlingen bieden om zich veelzijdig te ontwikkelen.

Toch zijn er ook forse kanttekeningen te plaatsen. In onze pogingen om twee meesters te dienen (het blijven streven naar vrij, ontwikkelingsgericht onderwijs en het voldoen aan de normatieve externe verwachtingen) hebben we veel gestapeld en hoge eisen gesteld aan onszelf en aan de leerlingen. Dat heeft voor alle betrokkenen, sluipeonderwijs, een steeds hogere werkdruk opgeleverd. Daarnaast is ook de invloed van het veelvuldig “afrekenend” toetsen sterk gegroeid. Het lijkt soms in de hogere leerjaren -ondanks alle andere onderwijsaspecten- of het daar allemaal om gaat. Dat is uiteraard niet wat we werkelijk willen. Leerlingen niet, leraren niet en ook ouders niet.

In de afgelopen jaren hebben we verschillende stappen gezet om iets te doen aan deze schaduwkanten van ons schoolwerk. Dat heeft wel het een en ander opgeleverd,

[Lees verder op pagina 4]

Van de redactie

De afgelopen jaren heeft de Stichter Berichter vaak een specifiek thema gehad, zoals de leerlingbegeleiding of de kunstvakken. In deze uitgave van de Stichter Berichter hebben we dit keer een breder beeld willen neerzetten van onze school en ons onderwijs. Hoe moet ons onderwijs gezien worden anno 2017?

Een school laat zich karakteriseren door de mensen die er werken. De leraren maken het onderwijs. Natuurlijk is onze school een vrijeschool, maar wat houdt dat dan voor de lessen in? Waar zie je wat het vrijeschoolonderwijs maakt wat het is? Wat doen de leraren en waarom doen ze dat? Welke belevingen en ontdekkingen willen ze de leerlingen meegeven? Dat is – door middel van een greep uit ons onderwijs – te lezen in deze Berichter.

Nieuw in de redactie is Danielle van Dijk. U treft veel artikelen van haar aan in deze editie, onder andere vanuit haar functie als stafid pedagogie. Daardoor heeft deze editie ook een aantal artikelen die zich verdiepen in het vrijeschoolonderwijs en vanuit welke ideeën onderwijs wordt verzorgd. Ik heet Danielle van harte welkom in de redactie en bedank Edsard Mees voor zijn werk en inzet voor de vorige edities. ■

Anna-Birthe Hardewijn

maar daar kwam dan ook vaak wel weer wat anders voor in de plaats. Vorig jaar en dit jaar, hebben we bewust een aantal ontwikkelingen voor de langere termijn ingezet om het onderwijs weer meer in zijn geheel "ons" onderwijs te maken. Ik noem ze hieronder kort.

Als eerste zijn we vorig jaar begonnen met een groot opgezet, meerjarig intervisietraject. Alle leraren doen hier aan mee en het doel hiervan is om van en met elkaar te leren en te ontwikkelen. Naast uitwisselingen op didactisch gebied en (praktische) aandacht voor leerlingen die niet vanzelfsprekend in de stroom van de klas of lesgroep meegaan, gaat het daarbij vooral ook om het pedagogisch handelen en het verder ontwikkelen van de lesstof vanuit de vrijeschoolpedagogie.

Als tweede zijn we aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een goed inhoudelijk toetsbeleid: waarom toetsen we, wat en hoe willen we toetsen, hoeveel en wanneer? In verschillende settingen en gestimuleerd door een collega die dit als onderwerp van zijn masterscriptie heeft genomen, werken we aan samenhangend beleid, waarbij we zo veel mogelijk recht doen aan de pedagogische aspecten van het toetsen/evalueren/feedback geven etc. en tegelijkertijd kunnen voldoen aan de minimale vereisten voor de schoolexamens. De eerste resultaten-een vermindering van het aantal toetsen en een betere stroomlijning van de toetsweken- zijn dit jaar al merkbaar.

Daarnaast zijn we ook voor wat betreft het algemene beleid op twee niveaus aan de slag gegaan. Op scholengemeenschapsniveau wordt gewerkt aan een nieuw strategisch beleidsplan, waarin onze uitgangspunten en kernwaarden opnieuw worden geformuleerd en van waaruit de ontwikkelpunten voor de verschillende scholen worden uitgewerkt. Bij dit proces zijn naast de leraren ook leerlingen en ouders van de verschillende scholen betrokken. Het gaat hierbij voornamelijk om het "herijken" van onze vrijeschool-uitgangspunten en het verder ontwikkelen van een bij de vragen van deze tijd passende vorm van het vrijeschoolonderwijs. Op schoolniveau zijn we tegelijkertijd met een werkgroep aan het werk om ook te kijken naar de algehele inrichting van het onderwijs op de Stichtse in samenhang met de bedrijfsvoering en toekomstperspectieven in verband met de sterk toenemende vraag naar vrijeschoolonderwijs.

De verschillende hierboven beschreven ontwikkelingen staan niet los van elkaar en in het komende halfjaar zullen de bevindingen in het schoolplan worden verwerkt, zodat we daar de komende jaren ook weer concreet mee aan de slag kunnen. ■

De meerwaarde van het vrijeschoolonderwijs

Door Danielle van Dijk

'Ik zou elk mens aan de geest van de kosmos willen ontsteken, opdat hij vlam wordt en het wezen van zijn wezen vurig ontplooit.' Rudolf Steiner

Dit schooljaar staat op de Stichtse Vrije School het duidelijk en krachtig naar buiten brengen van onze eigen waarden en meerwaarde op de kaart. Het is anno 2016/2017 belangrijker dan ooit onze kinderen op te voeden tot spirituele, gevoelsrijke en praktisch geëngageerde mensen, die bewust en liefdevol met zichzelf en de wereld omgaan. Het gaat bij onze school om het *meesterschap* verwerven over zichzelf. Onze kinderen zijn de toekomst! Elk oud en oubollig imago moet vervangen worden door de werkelijkheid: een springlevende en dynamische vorm van onderwijs!

Anderen zeggen: Het gaat om 'worden wie je bent'. Dat is misschien een beetje achterhaald. De kinderen van nu zijn immers al vaak zichzelf. Ze moeten dan ook als zodanig worden aangesproken: op elke leeftijd kan een kind zijn verantwoordelijkheid nemen voor een bepaalde taak of opdracht. Als er op een juiste wijze rekening gehouden wordt met de ontwikkelingsfase waarin het kind zit, kan er telkens een nieuwe verantwoordelijkheid gekozen worden. Dan kan het opgroeiende kind of de jonge volwassene weer een stapje zetten op de weg naar het 'meester' zijn over zichzelf.

Spirituele Intelligentie

Naast het IQ (de cognitieve intelligentie) en het EQ (de emotionele intelligentie) onderkent het onderwijsveld sinds enkele jaren ook het SQ (de Spirituele Intelligentie). Dit is de intelligentie waarmee we problemen van zingeving en waarde aanpakken en oplossen. Met deze intelligentie staan we in contact met ons diepste Zelf en kunnen we volledig mens worden. Op vrijwel geen enkele school wordt aandacht besteed aan deze belangrijke vorm van intelligentie. Bij ons op school vormt de Spirituele Intelligentie een belangrijk onderdeel van de opvoeding: het kind moet niet alleen kunnen zijn wie hij is, hij moet ook kunnen worden wie hij wil in diepste wezen wil zijn.

Op de vrijescholen is het ontplooiën van de eigen identiteit vanaf het begin het belangrijkste doel van het onderwijs. In 1919, toen de eerste vrijeschool werd opgericht formuleerde Rudolf Steiner het als volgt: '*Onderwijs is geen vat vullen, maar een vuur ontsteken*'. Fraai gezegd. In elk kind zit immers vanaf de geboorte al een eigen vlam!

Helaas staat op scholen nog steeds het IQ centraal

Op de meeste middelbare scholen staat nog steeds het IQ van een kind centraal, met alle gevolgen van dien: indelen naar cognitieve vermogens vanaf de brugklas (mavo, havo en vwo), kunnen blijven zitten, stress, veel toetsen, faalangst, perfectionisme, competitiegedrag etc. Dat is erg jammer, want zo wordt het plezier in het leren vergald. Het is een veel te eenzijdige opvatting van wie de mens is. De mens is immers niet zijn brein. Op de vrijescholen is het IQ een onderdeel van de mens. Het is zijn 'hoofd'.

In het vaandel van de vrije scholen staat echter al vanaf 1919: 'hoofd, hart en handen', een kreet die nu door het huidige onderwijsveld is overgenomen. Dat betekent dus dat het 'hart' (EQ) en de 'handen' (de praktische intelligentie) op onze vrijeschool uiterst belangrijk zijn.

De Spirituele Intelligentie is het gevolg van het harmonisch ontwikkelen van het denken, voelen en willen van het kind. De mens is vrij te vinden wat hij wil; hij of zij is een autonoom wezen. Op onze school wordt expliciet gewerkt aan het ontwikkelen van het denken, voelen en willen en impliciet aan de Spirituele intelligentie. De geest is vrij.

Is de mens zijn brein of zijn geest?

Uit bovenstaande blijkt duidelijk dat de vrije scholen een andere opvatting hebben over de mens dan de reguliere scholen. Niet dat dat meer of belangrijker is, maar het is wel *fundamenteel anders*. Voor ons heeft elk mens een lichaam, een ziel en een geest. Het lichaam en het brein zorgen ervoor dat de geest in het lichaam kan leven en functioneren. Het brein is een soort supercomputer die door de geest bediend kan worden. De geest is wie je eigenlijk bent; het is de stuurman van het schip. In je ziel leven alle individuele gevoelens en je fysieke lichaam is het huis waarin je woont.

De Sociale en Emotionele Intelligentie

Gelukkig wordt er op de meeste scholen ook aandacht besteed aan de sociale intelligentie: hoe ga je met elkaar om? Hoe gedraag je je in een groep of naar de docent? e.d. Dat de emotionele intelligentie voldoende aandacht krijgt is echter nog lang niet overal het geval. Een kind moet in de pas van de klas of groep lopen en heeft niet veel tijd voor het ontplooiën van het eigen individuele gevoelsleven. Gelukkig zijn er altijd

hobby's buiten school, waarbij het gevoel van het kind aandacht kan krijgen. Bij ons gebeurt dat gewoon elke dag op school met de vrienden en vriendinnen uit de klas: toneel, muziek, koor, tekenen of schilderen.

Hoe heerlijk is het voor een kind om op school iets unieks te mogen verwerken van zijn gevoelens? Dat gaat in eerste instantie natuurlijk om de gevoelens die bij de lesstof worden opgeroepen en die geuit zouden kunnen worden in een verhaal of een tekening, maar het kan ook gaan om het ontwikkelen van het gevoel in de muziek, bij toneel, of het samen zingen of een spel doen. En dat is nu precies wat we op de vrijescholen doen!

Duidelijke meerwaarde van het vrijeschoolonderwijs

Naast de belangrijke meerwaarde van onze school, dat we veel aandacht hebben voor het ontwikkelen van de Sociale en Emotionele Intelligentie, is de ontwikkeling van de eigen Spirituele Intelligentie - zoals gezegd - een ander essentieel speerpunt van ons onderwijs: vanaf klas 7 tot en met 12 worden er in verschillende periodes bouwstenen aangedragen waarmee het kind zijn eigen (zielen)huis of misschien wel 'tempel' kan bouwen.

Vrijheid, verwondering en fantasie

Het bouwen van het 'eigen spirituele huis' gebeurt altijd in vrijheid in de vorm van verhalen en beelden. Nergens is sprake van eenzijdige indoctrinatie. Er wordt een groot venster op de wereld geopend en het kind kan naar buiten kijken. De leraar legt uit wat er allemaal te zien is in de wereld en wat je van het uitzicht kunt leren. De kinderen verwerken de stof in hun schrift en maken er eigen opdrachten en tekeningen bij, zodat er een verbinding met de stof ontstaat. Vermogens als fantasiekracht en verwondering krijgen de nodige zorgvuldige aandacht: er wordt naar de sterrenhemel gekeken, naar de planten en bomen op het terrein of naar een skelet van een mens die echt geleefd heeft.

Soms gaat de klas de wereld in, bijvoorbeeld bij de stages in klas 9, 10 en 11 of als er een talenreis georganiseerd wordt naar Frankrijk, Duitsland of Engeland. Ook het maken van een eigen werkstuk of een presentatie kan een bron van inspiratie voor het kind zijn.

We geven als leraren van de Stichtse Vrije School in de volgende artikelen enkele voorbeelden vanuit verschillende vakken.

Dit is de kracht van het vrijeschoolonderwijs: de mens te zien als een spiritueel wezen dat zich door vele levens heen steeds verder ontwikkelt. Opvoeders zijn hierbij van groot belang.

Tot slot: Oproep voor ouders, leerlingen en leraren:

We nodigen jullie allen van harte uit mee te doen met het formuleren van de meerwaarde van ons onderwijs. Heb je ideeën, foto's voor de site van een toneelstuk, een tijdschrift of een kooruitvoering? Laat het ons weten; dan zetten we het op de site of in de schoolkrant of we prikken het op een bord in de centrale hal. ■

'Omdat dat anders gewoon niet was gebeurd'

Door Danielle van Dijk

'Omdat dat anders gewoon niet was gebeurd' is een zin uit het 'Nawoord' van een meisje uit klas 11 (16/17 jaar) van de Stichtse Vrije School te Zeist.

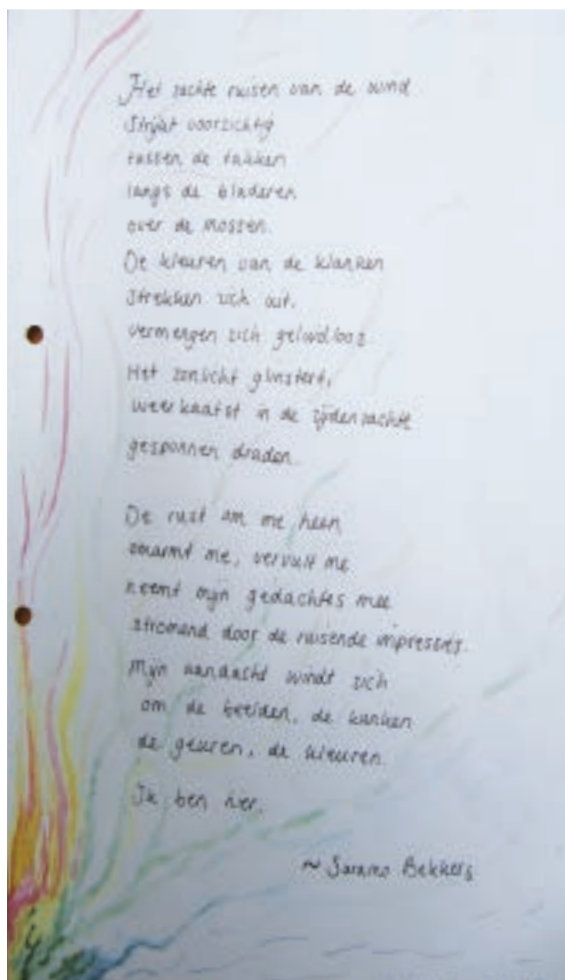
We hebben net de periode 'Tachtigers' - de beweging van dichters en schrijvers rond 1880 - afgerond in het schilder-lokaal, waar elke leerling op zijn of haar eigen manier een 80'er- gedicht heeft geschilderd. Daarna hebben we de periode geëvalueerd en heeft elke leerling een nawoord geschreven. Dit meisje had - zoals ze zelf zei - tijdens de lessen kunnen ervaren waar de Tachtigers naar streefden:

'Het eigen Zelf beleven en in de natuur weerspiegeld zien'. Ze had genoten van de rust in het bos en van de schoonheid van het moment waarop de zon op haar huid scheen en de wind zachtjes door haar haren streek. Ze was ook blij met haar zelfgemaakte 80'er- gedicht en met het boek 'De kleine Johannes' van Frederik van Eeden dat we behandeld en voor een groot deel in de klas gelezen hadden. De laatste zin van haar nawoord is: 'Ik ben blij dat ik **op deze manier** kennis heb kunnen maken met de 80'ers, omdat het anders gewoon niet was gebeurd en dat zou jammer zijn.'

In de periode 'Tachtigers' heeft elke leerling een eigen 80'er gedicht gemaakt, alleen zittend in het bos. Vrijwel alle leerlingen vonden het heerlijk een ochtend naar buiten te gaan en in het bos even helemaal alleen te zitten om de natuur op zich in te laten werken en om daarna de eigen gevoelens in een gedicht te verwoorden. Zo kwamen ze even helemaal bij zichzelf en bij het 'nu'. Zo konden ze het wonder van de natuur en van het eigen leven even heel diep ervaren. Ze gebruikten in de evaluatie woorden als: 'rust', 'genieten', 'stilte', 'verlangen', 'verdwaald' en 'geluk'.

Wat was er anders 'gewoon niet gebeurd'?

Wat was er anders 'gewoon niet gebeurd'? Of anders gezegd: Wat is nu precies de meerwaarde van de manier waarop we op de vrije school lesgeven? Wat doet het vrijeschoolonderwijs anders dan het gewone onderwijs? Op elke school kunnen immers de Tachtigers behandeld worden? Gedichten van Willem Kloos en de 'Iris' van Jacques Perk worden vast nog wel op de middelbare school gelezen en de 'Mei' van Herman Gorter wordt misschien ook nog steeds uitvoerig 'behandeld'. Er moeten - net als op de vrije school- boekverslagen gemaakt worden en er wordt ook kennis genomen van het werk van Frederik van Eeden en Louis Couperus. Waar zit dan precies het verschil? ■

Zelfgemaakt 80'er gedicht van een leerling uit klas 11, Stichtse Vrije School, Zeist

Schildering van een leerling, naar 'De waterlelie' van F. van Eeden

'Ik ben geboren uit zonne-gloren en een zucht van de ziedende zee'; uit: 'Iris' van J. Perk

Een les uit de periode Combinatoriek in de 9de klas

Door Wytze Hoekstra

In de 9de klas krijgen de leerlingen twee weken wiskundeperiode over combinatoriek. Ze leren problemen op te lossen als: een klas van 28 leerlingen is erg druk en de leerlingen wisselen iedere seconde van plaats. Dus iedere seconde is de klassenplattegrond anders. Hoe lang duurt het totdat alle mogelijke manieren waarop de leerlingen kunnen zitten in de klas, geweest zijn? De leerlingen denken vaak in uren of dagen, doch het antwoord is dat het langer duurt dan de leeftijd van ons heeal.

Zo leren leerlingen ook hoeveel kortste routes er zijn, tussen twee punten, in een stad als New York. Of hoeveel mensen in Nederland dezelfde pincode hebben, als iedere Nederlander één pincode heeft. Of hoe je met zo weinig mogelijk kleuren een wereldkaart kunt inkleuren (vier).

De periode wordt afgesloten met een opdracht. In groepjes van vier moeten ze sommen bedenken en oplossen rondom het thema Kerst en Sinterklaas. Ze hebben anderhalve les de tijd om de vragen te bedenken, op te lossen en in een leuk verslag te zetten. Hier maken ze dan een verslag over en geven op de laatste periode dag een korte presentatie.

Vraagstukken over verlanglijstje, kleuren pakpapier, kortste routes in de stad, soorten oliebollen die gebakken worden... Veel vraagstukken zijn leuk en origineel. ■

Scheikunde in de achtste klas

Door Irene Storm

Scheikunde in de achtste klas gaat over voedingsstoffen. Koolhydraten, eiwitten en vetten. In het vorige jaar hebben de leerlingen daar veel over geleerd, maar toen vooral op het gebied van voeding. Waar in zitten de koolhydraten of eiwitten. Wat moeten we eten om een gezonde maaltijd te maken.

In het dit jaar wordt er gekeken hoe die koolhydraten zich gedragen in water, in zuur of als ze verbrand worden. Zo proberen we na te doen wat er ook in het lichaam gebeurt, als ze in het sterke maagzuur komen of als suikers in het bloed worden opgenomen.

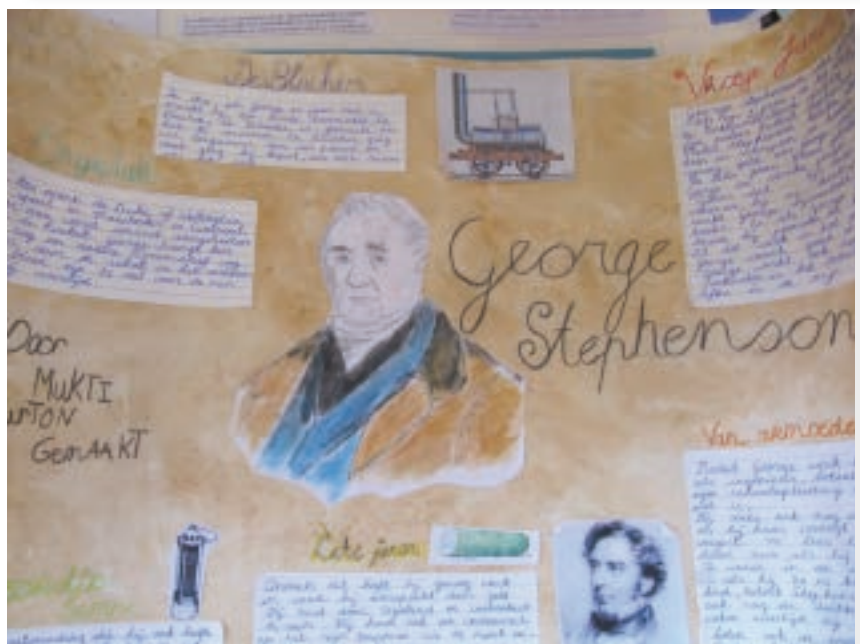
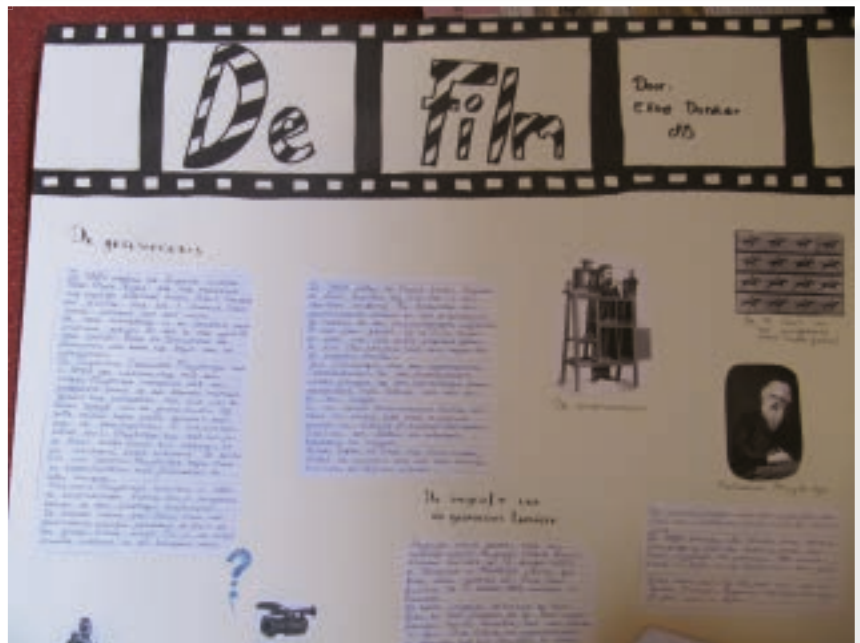
Hoe komt het dat een pinda langere tijd kan branden? Zou dat in het lichaam ook zo zijn dat de warmte die vrij komt door het branden in het lichaam warmte geeft? Al dit soort vragen komen aan bod en worden met veel plezier door de leerlingen via practica bekeken.

Als er tijd voor is dan kijken we ook wat je nog meer met deze vetten kunt doen en maken we ons eigen stukje zeep. Tja, dat is scheikunde: dingen uit elkaar halen, maar ook weer iets nieuws ervan kunnen maken. ■

Bordtekening.

Leerlingen uit 8b
 maakten een poster over
 een uitvinding naar
 keuze tijdens één van
 de geschiedenisperiodes
 in de 8e klas: de
 industriële revolutie.

Biologieperiode in de 10de klas

Door Rianne Nooteboom en Irene Storm

Een van de hoogtepunten in het biologieonderwijs is de periode van klas 10. Al in de achtste klas komen de opmerkingen van de leerlingen: "We gaan een hart ontleden hè, in de tiende?!" En als ze dan in de tiende aangekomen zijn, vinden ze het van tevoren eng en spannend, maar zodra ze bezig zijn raken ze geboeid over hoe het hart er uit ziet en zijn ze tijden bezig om alles te begrijpen. Het helpt de leerlingen om de werking van hart en bloedsomloop beter te begrijpen.

In de tiende klas houden we ons vooral bezig met de organen in de buik - en borstholte. Vaak zijn de leerlingen verbaasd dat er zoveel organen in hun buik zitten en ze weten in veel gevallen niet welke functies ze hebben. Bij een aantal organen beginnen we vanuit de embryonale ontwikkeling. Met name bij hart en geslachtsorganen levert dat verrassende, nieuwe inzichten.

Naast het hartpracticum besteden we ook aandacht aan gesprekken met elkaar over bijvoorbeeld gezondheid, roken en drinken en seksualiteit.

Voor velen is de tijd te kort en zouden ze graag nog veel langer biologie willen hebben. Voor ons als docenten is dat zeker het geval!! ■

“Huiswerk?”

“DAAR BEN IK HELEMAAL KLAAR MEE!”

VRIJE SCHOOL STUDIECOACHING (VSS)

Huiswerkbegeleiding, studietoetscoaching en bijles, vanuit vrijeschool pedagogie

Inschrijven van leerlingen van klas 7, 8 en 9 (1e t/m 3e leerjaar)

“Ik zit op mijn kamer achter mijn bureau en moet huiswerk maken. Ik staar naar mijn boeken en schriften die op tafel liggen. Maar nu? Waar, of waarmee kan ik het beste beginnen? Hoe moet ik mijn wiskunde aanpakken? En die Franse grammatica? Hoe weet ik of ik de stof straks echt beheers?”

Herkenbaar? Er zijn nogal wat leerlingen die door de bomen het bos niet meer zien. Ze proberen het op eigen kracht, of vragen hulp aan een ouder. Maar ja: hoe zat dat ook al weer met die bijvoeglijke naamwoorden in het Frans, of met ontbinden in factoren, of de stelling van Pythagoras bij de wiskunde? Ouders willen graag helpen, maar voor hen is de stof vaak weg gezakt; of het ontbreekt aan tijd. Zulke situaties leveren stress op. Niet bevorderlijk voor het goede humeur binnen het gezin.

Hoe kan het anders?

De leerling gaat aansluitend aan de laatste les naar Vrije School Studietoetscoaching (VSS), op 5 minuten fietsafstand van school. Thee en/of sap staat al klaar met iets lekkers er bij. Even bijkomen van een lange dag op school.

Die tijd gebruiken we om te kijken in agenda's, wat er allemaal te doen staat. En daarna aan de slag!

Aan de orde komen o.a.:

- Huiswerk planning: het **leren** plaatsen in de tijd van alles wat gedaan moet worden.
- Leerstrategieën ontwikkelen: hoe leer je het meest efficiënt?
- huiswerk wordt overhoord, zodat de leerling zeker weet dat het stevig “zit”.
- bij het ontdekken van hiaten, hieraan werken door extra oefeningen; evt. ook bijles.

Altijd in nauw overleg met de klassenleraar/mentor. De beste resultaten zijn te verwachten bij een ritme van minimaal twee maal per week. Er wordt gewerkt in kleine groepjes van max. 7 leerlingen. We werken in de regel 1,5-2 uur, afhankelijk van de hoeveelheid huiswerk en wat de leerling aan kan.

Over mijzelf: Ik ben Ruud Gersons. Al 38 jaar vrijeschool-leraar met passie. (Ben ook zelf oud-leerling van de vrijeschool. De vrijeschoolpedagogie zit dus in de genen!) Geïnteresseerd? Laat je kind dan een keer (gratis) mee doen!

Info en aanmelden: Vrije School Studietoetscoaching (VSS)
Eikenlaan 9, 3707 SB Zeist
Telefoon: 06 288 028 57 E-mail: vss@hotmail.nl
www.vrijeschoolstudietoetscoaching.weebly.com/

Waarom hoort de Bovenbouw (VO) bij de Onderbouw (basisschool)?

De Vrije School kent een doorlopend curriculum van 12 leerjaren

Door Danielle van Dijk

Waarom hoort de Bovenbouw (VO) bij de Onderbouw? Dat is een intrigerende en veel gestelde vraag. Deze vraag raakt de kern van het vrijeschoolonderwijs. Het uitgangspunt van de Vrije school is immers dat een kind zich mag ontwikkelen tot een volledig mens die al zijn of haar capaciteiten en gevoelens een plek weet te geven in het leven; die zin weet te geven aan het leven. Dat is een proces dat niet eindigt op 12-jarige leeftijd. Dit proces gaat door tot de volwassenheid. Een kind kan na de middelbare school als jonge volwassene de wereld ingaan en zijn of haar eerste stappen in de maatschappij zetten. De vrije school is van oudsher bedoeld voor kinderen van 4-18 jaar. Het hele leerplan is subtiel afgestemd op de emotionele, cognitieve en spirituele ontwikkeling van het kind. De lesstof sluit aan bij de leeftijdsfase, zodat *interesse en enthousiasme* maximaal gewekt kunnen worden. Er is veel aandacht voor de leerling; zitten-blijven kent de vrije school niet.

Liefde voor de jonge mens

Hoe belangrijk is het dat er liefde voor onze kinderen is in het middelbaar onderwijs? Dat is van groot belang! Het gaat ook op de middelbare school om veel meer dan de cognitieve vaardigheden. Een kind kan zich pas maximaal ontwikkelen als het zich veilig en gezien voelt, als het voelt dat het belangrijk is wat hij of zij doet. Het zich gezien en veilig voelen is in mijn ogen zelfs een voorwaarde om ook cognitief maximaal open te bloeien. Wetenschappelijk onderzoek heeft dit inmiddels ruim aangetoond. Ook het maken van muziek en het doen van vele 'handvaardigheden' bevorderen de intelligentie, aldus de hersenonderzoekers. Hangt dit alles niet direct samen met hoe er op een school naar de kinderen gekeken wordt? Maakt het uit of de leraren kijken naar een kind als een mens die uit de geestelijke wereld komt met een eigen vraag en een eigen levensplan of dat een mens wordt gezien als een wezen dat door toeval op de aarde

[Lees verder op pagina 12]

vervolg:
Waarom
hoort de
Bovenbouw
(VO) bij de
Onderbouw
(basisschool)?

komt en 'gewoon' goed en netjes opgevoed moet worden; klaargestoomd voor de maatschappij?

Elk kind heeft zijn of haar eigen raadsel

Het antwoord is voor mij zonneklaar: Ja, dat maakt alles uit. Als je als leraar het kind ziet als een raadsel en als je er diep van overtuigd bent dat je zijn ontwikkeling kan stimuleren en voeden, dan voelt het kind zich gezien, gedragen en geborgen. In deze sfeer van warmte en veiligheid kan het de eigen gevoelens en drijfveren leren kennen, aan het eigen levensplan werken.

Het goud van de Bovenbouw

Het goud van de Bovenbouw (13-18 jarigen) is dat daar aangesloten wordt bij een mensvisie, die haar wortels – net als de Onderbouwen – heeft in het mensbeeld van de antroposofie. Er is ook een prachtige opbouw in de lesstof van de leerjaren. Zo krijgt de leerling in klas 7 – als hij net op de Bovenbouw komt – als verhaalstof de ontdekkingsreizen en een jaar verder, in klas 8, de verschillende culturen en volkeren op aarde. Dit om respect voor de andere mens en een andere cultuur te ontwikkelen. Daarbij wordt niet alleen

*Arthur en de ridders van de Ronde Tafel;
Parcival en de zoektocht naar de graal, klas 11*

verteld en gelezen; er wordt getekend, geschilderd en toneel gespeeld. Er worden ook inlevingsoefeningen gedaan: 'Stel je voor dat je Columbus bent en je vaart op je machtige schip... Stel je voor dat je door je kijker aan de horizon land ontdekt... Schrijf wat je voelt en denkt en wat er gebeurt als je aan land gaat.'

Veilige leeromgeving

In klas 7 en 8 – dat noemen we de Middenbouw (13-14 jarigen) – is er nog de veilige omgeving van een eigen lokaal en de steunpilaar van een eigen klassenleraar. Hij of zij geeft elke dag een deel van de lessen en kan een stevige vertrouwensband opbouwen met de leerling. Er wordt nog geen indeling gemaakt in mavo, havo of vwo. Er wordt gewerkt met basis -en plusniveau. Dat wil zeggen: de leerlingen krijgen wel allen samen dezelfde lesstof, maar er wordt gevarieerd in het aanbod aan opdrachten en de moeilijkheidsgraad van de uitwerkingen en overhoringen. De leerlingen wennen er zo aan dat iedereen een eigen ontwikkelingsweg gaat en dat het een niet meer of minder is dan het andere.

Uitgestelde keuze examentraject: verlengde brugperiode

Pas gaandeweg klas 9 – als er voor elk vak een andere leraar is met een eigen vaklokaal – wordt er een indicatie gegeven of binnen het vrijeschoolprogramma een mavo, havo, of vwo-diploma gehaald kan worden. Alle leerlingen blijven echter bij elkaar in hun eigen basisklas en gaan pas na de periodetijd (8.30-10.05 uur), in de meer cognitief gerichte vaklessen, uiteen in niveaugroepen. Handvaardigheid, muziek, euritmie, toneel en gymnastiek worden altijd in de eigen klas gegeven, evenals de themaperiodes in de hogere klassen, zoals Parcival en Faust.

Waarom dan een scheiding in Onderbouw en Bovenbouw?

Dat is eenvoudigweg door de overheid in de 80'er jaren zo opgelegd onder het motto: 'gelijke monniken, gelijke kappen'. Als je dit weet, is het zinvol te overwegen of het niet in het belang van het kind is naar de Bovenbouw door te stromen: de leerlijnen lopen door, de methode is dezelfde (periodeonderwijs, koor, toneel, creativiteit), een op maat gesneden diploma kan gehaald worden (de resultaten zijn al jaren boven het landelijk gemiddelde) en de mensvisie van de leraren berust op dezelfde pijlers. ■

Engels klas 7 – Opdracht Engelssprekend land

Door Rachel Bergé

Deze opdracht is het eerste wat ik met de leerlingen doe als ze in de 7e klas komen. We bespreken in welke landen er Engels wordt gesproken als 'hoofdtal'. Als het nodig is vul ik aan.

Dan is de opdracht dat ze op een A3 of A4 vel een tekening moeten maken dat aan de volgende eisen voldoet:

- Kies een Engelssprekend land.
- Teken de kaart van het Engelssprekende land.
- Teken de vlag van het Engelssprekende land.
- Maak minimaal drie kleine tekeningen erbij die met dit land te maken hebben.
- Eventueel aangevuld met foto's.

We werken hier ongeveer vier lesdelen aan en de leerlingen leren idioom erbij dat met landen te maken heeft uit het idioomboekje.

De leerlingen zijn vaak heel enthousiast en werken met veel plezier eraan. Als ze doorwerken, hoeven ze niets thuis te doen, maar sommigen vinden het zo leuk dat ze twee tekeningen maken omdat ze niet kunnen kiezen tussen twee landen.

Engels klas 7 – Opdracht Halloween

Deze opdracht doe ik in oktober in klas 7 en soms ook klas 8 als ze mij niet hebben gehad. Cultuur en begrip hiervoor vind ik heel belangrijk in de Engelse lessen. Een andere opdracht die ik ook rond deze tijd doe is het verhaal 'Guy Fawkes' en hoe de Britten dit vieren.

Bij deze opdracht vraag ik of ze weten waar Halloween vandaan komt. Dit vul ik eventueel aan en/of ik laat een filmpje zien met informatie en dat wordt dan ingekleed als luisteroefening met vragen die ze moeten beantwoorden.

Als afsluiting mogen ze kiezen uit 3 opdrachten:

- Design an authentic halloween costume. Make sure you use the history you just heard.
- Write a scary/funny halloween story.
- Write down a funny/original trick-or-treat. Make sure you write down the treat you expect to get and write down the trick also! ■

Dichter bij de taal

Duits in de 10^e klas

Door Sytze Rinsema

Bij de moderne vreemde talen ligt de nadruk tegenwoordig op het communicatieve. Het is vooral een pragmatische benadering van (vreemde) taalverwerving. De leerstof dient aan te sluiten bij de leefwereld van een bepaalde doelgroep. Maar het is ook belangrijk om de blik van de leerlingen tot voorbij hun leefwereld te verruimen. Zo zul je in leerboeken een tekstsoort als poëzie niet zo gauw tegenkomen. In dit stukje wil ik beschrijven waarom gedichten deel uitmaken van mijn lessen in de tiende klas en wat we daar in de praktijk mee doen.

In het algemeen kun je zeggen dat je met elke nieuwe taal nieuwe kwaliteiten leert kennen. Doordat veel dingen in een andere taal anders klinken, ervaar je 'het bekende' steeds weer vanuit een ander perspectief.

Wat globaal geldt voor het leren van een vreemde taal, geldt met name voor poëzie. Hier worden de starre grenzen van woordbetekenissen voortdurend op alle mogelijke manieren doorbroken. We hebben onze alledaagse begrippen nodig om te kunnen functioneren. Maar de realiteit is zoveel groter. Dichters maken ons beweeglijk. Ze beschrijven de werkelijkheid op een verrassende manier, waardoor we er even met andere ogen naar kijken.

Das Wasser

*In
Breiten, dunklen überhängenden
Kastanienblättern
Spiegelringelt, spiegelringelt,
spiegelspielt
sein Licht!*

Arno Holz

De schrijver en wetenschapper J.W. Goethe vergelijkt een goed gedicht met een kathedraal. Vanbuiten zie je alleen een groot, donker gebouw van steen en glas. Pas als je naar binnen gaat, ervaar je de architectuur en de akoestiek van

de ruimte. Als er bovendien zonlicht door de gebrandschilderde ramen valt, zie je een veelheid aan kleuren waarin beelden, voorstellingen zichtbaar worden. Om een gedicht te begrijpen moet je proberen om naar 'binnen' te gaan. Dan pas ervaar je iets van de 'ruimte', worden er 'kleuren' zichtbaar en beelden.

De tiende klas kent niet meer de dynamiek van het groepsgebeuren zoals in de middenbouw en in de negende klas het geval is. De leerlingen komen nu echt in een proces van verinnerlijking, waarbij alles individueel, persoonlijker wordt beleefd. De gedichten die in de Duitse lessen besproken worden, kunnen daar soms bij aansluiten. Als de woordbetekenissen duidelijk zijn, proberen de leerlingen de inhoud van het gedicht in eigen woorden weer te geven. Dit gebeurt eerst in tweetallen en daarna in de vorm van een klassengesprek. Het is vooral beschrijven en niet interpreteren. Dit vraagt in het begin wat oefening, maar op deze manier ontstaat er geleidelijk een idee van het gedicht als geheel. Het is meteen ook een vorm van lezen die de waarneming van de taal verfijnt.

Uit een bundeltje, dat ik voor de tiende klas heb samengesteld, kiezen de leerlingen aan het eind van het literatuurdeel vier gedichten. Die nemen ze in hun schrift op met de beschrijving van de inhoud, hun vondsten en ideeën en de eventuele structuur zoals het metrum, de cadans, de rijmsoorten e.d.

Uiteindelijk leren ze de vier gekozen gedichten, in de letterlijke zin van het woord, uit hun hoofd. Dan zijn het geen woorden meer die ze vluchtig gelezen hebben. De gedichten zijn nu verbonden met hun herinnering en iets 'eigens' geworden. Ze klinken in hen door. Misschien komen ze later bij tijd en wijle weer boven. Soms gaan ze zelfs jaren mee. Ze zitten dan in je bagage waar je ook naar toe gaat. Voor als je moet wachten op een bus of trein.

Tenslotte schrijven ze in vrije verzen een eigen gedicht aan de hand van de thema's die in het literatuurdeel aan de orde kwamen. Ze worden dan een beetje dichter in een vreemde taal.

Poëzie maakt het persoonlijk. En het brengt hen dichter bij de taal. ■

Samen vormen we een prachtig geheel

Door Annelies den Ouden

Zo nu en dan maken we in de teken- en schilderlessen een groot gezamenlijk kunstwerk. Iedere leerling maakt een klein stukje dat een onderdeel is van één groot geheel. Soms is dat een bekend meesterwerk dat we opblazen en soms maken we ook naar eigen ontwerp, met elkaar, een groot werk. Deze grote werken komen dan meestal in een gang of in de kantine te hangen. Daar zijn de leerlingen die het werk gemaakt hebben trots op!

Zo'n groot gezamenlijk werk maken heeft wel wat voorbereiding (en later ook ' nabereiding') nodig. Elke leerling moet weten wat zijn /haar taak is. Meestal krijgt elke leerling een klein stukje van een kopie of een heel duidelijke aanwijzing; het moet immers wel aan elkaar passen, uiteindelijk.

La Guernica van Picasso

In de 9e klas werken we het hele jaar vooral in zwart en wit. Het sterke contrast past bij de leeftijd; niet te veel nuances, maar lekker eenduidig! We werken met allerlei technieken; met inkt, krijt, zwart en wit papier en verf. We tekenen naar de waarneming, naar de fantasie, grafisch en abstract, maar... steeds zonder kleur. Het grote werk La Guernica van Picasso is in het origineel geschilderd in zwart, wit en grijs tinten en leende zich zodoende heel goed voor een 9e klas. We zijn heel wat weken bezig geweest met dit werk, het is dan ook enorm groot. Elke les werd de puzzel even in elkaar gelegd (op de gang, want nergens in het lokaal paste dit enorme doek) zodat we het overzicht konden bewaren. Ondertussen hebben we natuurlijk ook de inhoud van dit indrukwekkende werk besproken. Het leukste en ook het grote geheim achter een opdracht als deze is dat elke leerling een vaste plek krijgt in de klas afhankelijk van het stukje van het schilderij dat hij /zij

verwerkt. Zodoende kun je steeds naast je, voor je en achter je aanpassen aan het werk van de leerling die aan het deel dat naast het jouwe komt, werkt. Dit maakt een groeps-kunstwerk tot een heel sociaal gebeuren. Elke leerling is voortdurend in overleg over de aansluiting, naar alle kanten. En elke leerling voelt een verantwoordelijkheid; je wilt niet dat jouw aandeel het werk verpest.

De zonnebloemen van Van Gogh

In de 10^e klas is de kleur weer helemaal terug in de schilderlessen. Afgelopen schooljaar volgden de 10de-klassers de voetsporen van Vincent van Gogh om te leren schilderen met 'een vrije toets'. Een van de groepen was zo enthousiast

en hard aan het werk dat we 'even tussendoor' in slechts twee blokken (!) met elkaar een prachtige reproductie maakten van de zonnebloemen. Leerlingen maken zich gedurende het ontstaansproces vaak grote zorgen als kleuren of structuren niet helemaal gelijk zijn aan elkaar. Maar daar zit nu juist ook de charme van dit soort werk: elke leerling heeft een eigen handschrift, een eigen stijl. En hoe goed we ook proberen om aan te sluiten; je ziet altijd verschil. Eenmaal in elkaar geplakt wordt duidelijk dat de verschillen een meerwaarde geven. Het werk is net als de klas zelf: we zijn allemaal verschillend, maar als iedereen zijn best doet vormen we samen een prachtig geheel! ■

Agenda

Zie de website (www.svszeist.nl) voor wijzigingen en tijden.

Bijzondere, openbare activiteiten

Januari

Vrijdag 27 januari Toneelopvoering klas 8C

Februari

Woensdag 1 februari Openlesmiddag reguliere leerlingen
Zaterdag 4 februari Dramaopvoering examenklas
Woensdag 8 februari 19.30 uur Lezing Levende School
Donderdag 23 februari Toneelopvoering 8B

Maart

Donderdag 9 maart 19.30 - 21.00 uur Sectorwerkstukmarkt klas 10M en 10H
Vrijdag 24 maart Toneelopvoering 11D
Zaterdag 25 maart Toneelopvoering 11D

April

Maandag 3 t/m zaterdag 8 april ARTISTIK klas 12H/V
Expo examen Beeldend 12H/V
Donderdag 6 april Examen Muziek slotconcert 12H/V
Vrijdag 7 april Examen Dans slotconcert 12H/V
Zaterdag 8 april Opvoering Examen Drama klas 12H
Dinsdag 18 april Kooruitvoering

Juni

Vrijdag 2 juni Toneelopvoering klas 8D
Woensdag 7 juni 19.30 uur Lezing Levende School
Vrijdag 23 juni Toneelopvoering 8A

Juli

Donderdag 7 juli 16.00 uur Diplomering 10de klas & 12de klas (schoolverlaters)

Op zoek naar vrede in de adventtijd

Oriëntatieles in de 9e klas

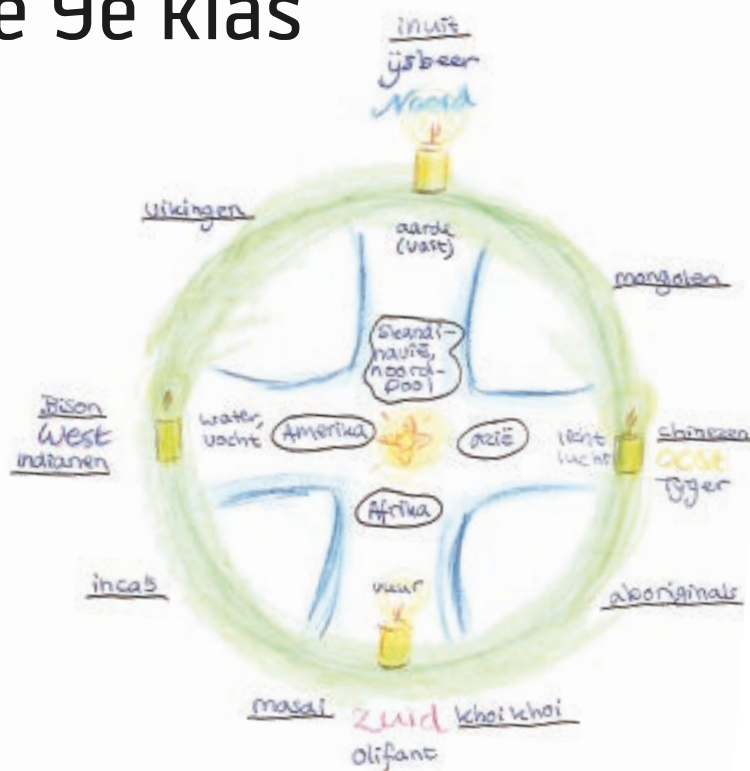
Door Frans Lutters

De leerlingen van de negende klas genieten van beleven en ontdekken. Dit zijn juist de voorwaarden om tot een goed begrip te komen en daarna de eigen vaardigheid te oefenen.

In de oriëntatieles zijn we in deze tijd van het jaar o.a. bezig met de voorbereiding op Kerstmis. Dit jaar is in de school het thema de ontmoetingen van mensen uit oosten, westen, noorden en zuiden. De leerlingen worden elke ochtend in de periode ontvangen onder het licht van de adventskrans. Uiteindelijk zullen er in de laatste adventsweek vier kaarsen hun licht verspreiden. Kunnen we samen een diepere betekenis aan deze beleving ontdekken?

In de vorm van een gesprek verschijnt er op het bord en getekend in het schrift de adventskrans met daarbij vele woorden die met oost, west, noord en zuid verwant zijn. Warmte in het zuiden, koude in het noorden, in het westen de vochtige oceaan en in het oosten de verlichte lucht van de opgaande zon. Dan zoeken we ook naar dieren en planten uit de vier windstreken en dan ook de mensen; Indianen en Chinezen, Arabieren en Vikingen. Vele aanduidingen verschijnen rond en in de getekende adventskrans in het schrift en op het bord. We beginnen geleidelijk aan de adventskrans dieper te begrijpen als een symbool dat verenigt en samen brengt. In die zin wordt het in de klas ook als een voorbereiding voor een feest van vrede ervaren. Het kerstfeest is immers het feest van vrede.

De leerlingen hebben de adventskrans de afgelopen weken beleefd: tijdens de les zijn we gaan ontdekken en onderzoeken welke woorden met de vier kaarsen als uitdrukking van de windrichtingen vanuit ons perspectief in Europa te verbinden zijn. Om daarna tot een nieuw begrip van de symboliek en betekenis van de adventskrans te komen. Maar om de les te laten slagen dient er nu nog gewerkt te worden in de vorm van een creatieve oefening. De opdracht is nu om in de laatste kwartier van de les een gedicht of verhaal te schrijven waarin zoveel mogelijk van de verzamel-

de aanduidingen rond en in de adventskrans gebruikt worden. Na de actieve gesprekken van tijdens het ontdekken en het zoeken van begrippen wordt het nu stil in de klas.

Oefening baart kunst en zie daar de dichters in spé gaan aan de slag:

Noord, Oost, Zuid West

*Inuit, Vikingen, Indianen, Inca's, Masai en Chinezen,
Allemaal totaal anders, maar we mogen er allemaal wezen.
Juist de verschillen vullen elkaar aan,
er een prachtige wereld is ontstaan.
Ieder is weer in wat anders bedreven,
Maar we kunnen allemaal met elkaar met liefde en vrede leven.
Noord, Oost, Zuid en West,
Iedereen ergens op aarde, is in iets het best.*

De les is ten einde. De volgende week zullen we elkaars gedichten en verhalen horen. Het is goed om zo op deze manier de beleving verder te onderzoeken, te begrijpen en uiteindelijk eigen te maken door de beoefening van het schrijven van een eigen gedicht of verhaal. Er ontstaat een sfeer van vrede, als vanzelfsprekend, uit het proces dat we deze les samen doorlopen hebben. Het kerstfeest krijgt daarmee de realiteit die het verdient als feest van vrede. Leraar en leerlingen groeien zo in het vertrouwen dat vrede op aarde mogelijk is. ■

De internationale contacten van de Stichtse Vrije School

Door Betsy Ranken

In het schooljaar 2007 is er een nieuwe grondsteenspreuk als uitgangspunt van de school gemaakt. Hiervan luidt de eerste strofe: Open naar alle windrichtingen / Werkend in Michaels Geesteslicht / Willen wij samen verder bouwen / aan deze vrijeschool. De afsluitende strofe is: In de Geest zichzelf vindend / Kan hij de wereld ingaan, / Zich met anderen verbindend.

Hiermee werd een sentiment vastgelegd dat al langer in de school leefde. In dat jaar werd ook begonnen met het organiseren van uitwisselingen met middelbare scholen in het buitenland. Het doel hiervan was allereerst om de cultuur van een land van binnenuit te ervaren en zo vooroordelen te bestrijden en de leerlingen op te voeden tot tolerante wereldburgers. Het draagt bij aan de brede vorming en ontwikkeling waar we voor staan. Het past daarom goed in onze school.

De afgelopen jaren zijn er in de zomervakantie delegaties van tien leerlingen onder leiding van docenten van onze school naar een Summer conference in Israël geweest. Deze conferentie is georganiseerd door de middelbare school Hakfar Hayarok. Het thema is *internationaal ecologisch leiderschap voor de toekomst*.

Sinds het eerste succesvolle bezoek zijn we in contact gebleven met deze school en we hebben nu al zes maal een succesvolle uitwisseling georganiseerd. Gezien de ontwikkelingen in de maatschappij is er gekozen voor het thema: multiculturele samenleving. Beide scholen hanteren dit thema bij het samenstellen van het programma. Deze ervaring levert een verrijking voor onze leerlingen, die leven in een multiculturele samenleving binnen Nederland, Europa en daarbuiten.

Nu zijn de afgelopen jaren in Nederland heel veel mensen komen wonen met een andere culturele achtergrond, op de vlucht voor het geweld in hun geboorteland. Aangezien duidelijk werd dat het contact met de Nederlandse samenleving door hen erg op prijs wordt gesteld, is besloten om deze gelegenheid aan te grijpen om onze leerlingen in contact te brengen met mensen met een andere achtergrond en tegelijk deze mensen welkom te heten.

De Ionastichting werd benaderd en zij hebben ons subsidie gegeven om activiteiten met hen te kunnen organiseren. Hierbij was het doel de inclusie van deze mensen in onze maatschappij. Zo is er in juni 2016 een Iftar-Sint Janmaaltijd georganiseerd met de leerlingen uit de 11^e klas. Er werden ruim honderd mensen ontvangen, deels afkomstig uit het AZC in Zeist en ook mensen die al een eigen huis hadden gekregen. Het eten werd gekookt door een familie afkomstig uit Damascus. Het was een mooie avond waarop niet alleen gegeten werd, maar ook veel gepraat, gemusiceerd en gedanst.

In november hebben we 30 leerlingen van Taalcentrum 2 - Het Element - in Amersfoort uitgenodigd. Dit is een school waar vluchtelingkinderen komen om de Nederlandse taal te leren. Er zijn daar weeskinderen, kinderen die vooruit zijn gestuurd en wachten op hun ouders en ook kinderen die met het hele gezin zijn gekomen. Ze deden mee met de sportdag voor de klassen 9, 10 en 11. De dag was georganiseerd door de gymdocenten en de leerlingen van de 12^e klas. Ze werden heel hartelijk ontvangen door onze leerlingen en gaven aan onze uitnodiging zeer op prijs te stellen. Velen merkten op dat ze verder eigenlijk nooit echt met Nederlanders praten, maar vooral met elkaar.

Op 23 december zijn we uitgenodigd door de basisschool de Vrije Vogel op het AZC in Soesterberg om daar een bijdrage te leveren aan hun kerstviering. De leerlingen van klas 9A zullen hiernaartoe gaan. We hopen later in het jaar nog meer leerlingen van deze school uit te kunnen nodigen voor een kunstzinnige dag. ■

Onderwijs anno 2032

Groep 5 havo

Stichtse Vrije School Zeist

Even voorstellen:

Wij zijn 26 leerlingen uit klas 11 van de Stichtse Vrije School te Zeist (VO) en we zijn vrijwel allemaal 17 jaar. In de les Nederlands hebben we een discussie gehouden over onderwijsverbetering in de toekomst voor heel Nederland.

Dit naar aanleiding van de brede maatschappelijke discussie over vernieuwend onderwijs anno 2032. Wat zouden we willen?

Elke school moet voorbereiden voor de toekomst: 'levenslessen'

Voor ons kwam – na een pittige discussie – als *belangrijkste speerpunt* naar voren: echt voorbereiden op het leven door middel van zogenaamde 'levenslessen' in de hoogste klassen van het VO. De term 'levenslessen' hebben we bedacht omdat deze lessen al die dingen zouden moeten behandelen die je nodig hebt als je zelfstandig gaat wonen en studeren. We denken aan: *verzorging in de meest brede zin van het woord, voeding, EHBO, gezondheid, homofilie, studiefinanciering, belastingen, (wereld)politiek etc.*

Ook geestelijke gezondheid en levensgeluk moeten aan de orde komen. Bij ons op school wordt in de oriëntatielessen aandacht aan deze onderwerpen besteed, maar wat ons betreft mag het een apart vak worden voor alle leerlingen in heel Nederland.

Iedereen een gezonde warme maaltijd

Op nummer twee van ons lijstje staat dat we graag zouden zien dat *alle leerlingen in Nederland tussen de middag een warme maaltijd krijgen die gezond is*. Het meest geschikt lijkt ons *biologisch en vegetarisch*. Zo went iedereen aan een gezond voedingspatroon. De leerlingen zouden mee kunnen helpen de maaltijden zo goedkoop mogelijk te bereiden; de leraren kunnen lessen over voeding, gezondheid, economie of landbouw geven. We hebben dit op onze school een aantal jaren gedaan en het was een succes. Helaas is het project om logistieke redenen er nu niet meer. Misschien kunnen we het weer oppakken?

Elke leerling op stage

Als derde punt hadden we, dat elke scholier van het VO *elk schooljaar twee weken op stage* moet. Zo kan bij elke leerling een gevoel voor verantwoordelijkheid voor het geheel van de samenleving ontstaan. Ook kan elke leerling kijken waar zijn of haar kracht en interesse ligt. Op onze school doen we dit al jaren en we zijn daar als leerlingen heel blij mee. We zouden dit alle leerlingen van Nederland gunnen.

Altijd goed: minder stress, toneel, koor en kunst

Natuurlijk blijven zaken als: uitdagende en interessante lessen, creativiteit, intensieve studiebegeleiding, stilte-ruimtes om je echt te kunnen concentreren, minder stress en minder werkdruk ook *altijd* van het grootste belang. Bij ons is er veel toneel; dat vinden we fantastisch. Elke leerling van de klas doet mee; op de einduitvoering zit de grote zaal altijd helemaal vol. Elke jaar is er een grote kooruitvoering in Tivoli Utrecht of in de Stadsschouwburg Amsterdam. Dat is helemaal top! We vinden dat alle leerlingen veel aan muziek en zingen zouden moeten doen op elke school.

Je maakt bij ons op school ook een eindwerkstuk, een persoonlijk werkstuk over een onderwerp dat je nu eens nader wil bestuderen en waarmee je als een kunstenaar aan de slag gaat. Prachtig en leerzaam, maar dat geeft soms ook veel stress. Je moet leren plannen en ordenen; leerzaam voor later, dat wel :-). Na afloop ben je wel trots.

De kunstreis in klas 12 is ook helemaal geweldig. Je gaat met je eigen klas en je eigen mentoren naar een kunststad in Italië of Spanje en ziet allerlei interessant dingen. Ook worden dan de biografiegesprekken gehouden. Dat is echt heel persoonlijk en een absolute meerwaarde van onze school. ■

Steek de rivier over

Een gymles op de Stichtse Vrije School

Door Paul Ebert

Van de klas worden twee groepen gemaakt en dan volgt deze inleiding door de leraar:

“Jullie bevinden je niet meer in de gymzaal maar aan de oever van een woeste rivier.

Het enige dat jullie tot je beschikking hebben is deze plank (bank) en de rotsblokken (matjes en kasten) die uitsteken boven de rivier.

De opdracht is om met de plank naar de overkant te komen zonder de rivier te raken. Gebeurt dit wel, dan word je gelijk meegesleurd door het stromende water en moet je met zijn allen opnieuw beginnen. We gaan kijken welke groep als eerste dit raadsel weet op te lossen en de overkant bereikt, succes!”

Wat er in deze lessen opvalt, is dat er de leerlingen heel verschillend te werk gaan. Sommige groepen pakken de bank en gaan gelijk beginnen, terwijl andere groepen eerst beginnen met een groepsoverleg. Leeftijd speelt hier wel een rol, jongere kinderen zijn sneller geneigd om gewoon te beginnen, maar het gaat vooral om de groepssamenstelling. Zitten er vooral veel doeners of juist veel denkers in de groep?

Sommige leerlingen hebben de neiging om het raadsel vanuit het hoofd op te lossen, terwijl andere leerlingen het via ‘trial and error’ proberen aan te pakken. Vaak ontstaat er gaandeweg een balans tussen deze twee manieren van aanpak en wordt er regelmatig overlegd en vervolgens het bedachte plan uitgevoerd.

Wat wij gymdocenten zo mooi vinden aan deze les is dat de verschillende kwaliteiten bij de leerlingen zichtbaar worden (ook voor elkaar) en naar boven kunnen komen. De wat rustigere, stillere leerling kan tijdens deze les ineens opstaan en met goede ideeën en initiatieven komen, terwijl de atletische leerling zich weer meer kan profileren in de uitvoering.

Er ontstaan vaak verschillende rollen (bedenker, uitvoerder, organisator) in de groep die leiden tot de beste samenwerking. Want het is voor de leerlingen al snel duidelijk: zonder een goede samenwerking en regelmatig overleg ga je de overkant niet halen.

Dit hele parcours biedt (zoals je op de foto's kunt zien) veel uitdaging! Het raadsel is zeker niet zomaar opgelost en vergt echt inzicht en samenwerking.

Het geeft de leerlingen veel voldoening als ze een obstakel verder komen en al helemaal als ze samen de overkant hebben bereikt. De reactie van de leerlingen na deze les is dan ook vaak: “Kunnen we volgende week een nieuw raadsel doen?” Dit geeft maar aan hoe leuk de leerlingen het vinden om samen te werken en echt uitgedaagd te worden! ■

Jongens bij de les

Door Rachel Bergé

Op 9 juni mocht ik een cursus bijwonen over hoe je jongens bij de les kunt betrekken. Met dit artikel, wil ik jullie laten meedelen in interessante feiten en weetjes over dit onderwerp.

Het eerste wat er werd gezegd is dat je uiteraard niet over 'jongens en meisjes' kunt praten, omdat er heel veel jongens zijn die niet heel overdreven jongensachtig zijn en er ook meisjes zijn die veel jongensachtige trekjes hebben. Maar om het niet moeilijker te maken dan het al is, werd er de hele tijd gesproken over 'jongens' en dat zal ik ook doen. Allereerst wil ik beginnen met een bevestiging dat het vrijeschoolonderwijs goed aansluit op de behoeften van jongens. Ik zal even op een rijtje zetten wat wij al doen op de Stichtse Vrije School dat helpt om jongens beter bij de les te houden:

- Afwisselen tussen ontspanning en inspanning in de les
- Bewegen in de les (letterlijk bewegen of zingen of reciteren)
- Creatieve verwerking van de leerstof
- Keuzes geven in de verwerking van de leerstof
- Elke dag met een schone lei beginnen
- Planning en/of doel op het bord
- Positieve benadering op de persoon
- Weinig gebruik van smartphones en dus prikkelvermindering
- Geen smartboards en dus prikkelvermindering
- Aantekeningen maken met pen en papier, is beter voor het onthouden van informatie

De wetenschap

De ochtend begon met het wetenschappelijke verschil in de hersenen van jongens en meisjes. Deze werd gegeven door **Kees Vreugdenhil**. Hij heeft onderzocht en bewezen dat er bij meisjes meer 'witte stof' in de hersenen zit, de stof die de verbindingen sterker maakt. Zij kunnen dus gemakkelijker verbanden leggen. Dit betekent dat meisjes vaak dingen eerst van alle kanten bekijken en dan beslissen.

Jongens hebben meer 'grijze stof'. Dit betekent dat de verbinding binnen de cel heel sterk is, maar dus minder *tussen* verschillende cellen. Dit geeft aan dat ze vaak van één onderwerp heel veel weten, maar dat verbanden leggen wat moeilijker gaat. Jongens beslissen snel en reflecteren pas later.

[Lees verder op pagina 18]

vervolg: Jongens bij de les

In de puberteit is er een toename van testosteron en dat zorgt voor een afname in de verbindingen tussen de cellen. De testosteron breekt namelijk witte stof af en zo worden de verbindingen tussen de cellen zwakker. De focus in de klas zou dus meer op het leggen van verbanden moeten liggen tussen verschillende informatie, zodat de witte stof weer meer wordt aangemaakt.

In de klas

Het is belangrijk dat de leerlingen leren verbanden te leggen en leerstof te vergelijken met andere vakken of andere kennis om de verbindingen aan te leggen en sterker te maken.

Die verbindingen kun je leggen door het uitwerken van de verhalen die door de leerkracht worden verteld. Voor jongens werkt het goed om af te wisselen in verwerkingsvorm. Zij kunnen beter verbanden leggen door bijvoorbeeld een mind-map of poster te maken. De leerkracht geeft ze in het verhaal, de feiten en de achtergrond en de leerlingen moeten zelf zoeken naar de verbanden tussen de feiten.

Voor jongens is het heel motiverend om een tijdslimiet, een doel, of een beloning in het vooruitzicht stellen. Jongens kunnen niet goed plannen en dus kunnen grote opdrachten beter stap naar stap worden gegeven met steeds een tijdslimiet voor elke stap. Dat geeft een gevoel van druk en competitie waaronder jongens goed presteren. Dus zowel de opdracht als de werktijd verkorten is een goede oplossing in de praktijk.

De tweede spreker was **Hanneke Poot-van der Wind**. Zij gaf aan dat je leert door te bewegen omdat door beweging de concentratie wordt verhoogd. De les kan het best begonnen worden door de leerlingen in hun eigen ritme te brengen door het zingen van een lied, door te bewegen of een 'doe-opdracht'.

Het gebruik van een smartboard in de klas en het gebruik van smartphones, geven een enorme boost aan prikkels. Pubers worden heel erg moe van de prikkels die een smartphone of smartboard afgeven. De pixels zijn allemaal afzonderlijke lichtjes die voor heel veel impact zorgen. Het is dus belangrijk

om het gebruik van media in de les af te wisselen met opdrachten zonder media, zodat de leerstof goed kan worden opgenomen en de concentratie goed blijft. Het gebruik van computerschermen moet ook worden afgewisseld, omdat een computerscherm tweedimensionaal is en dat wordt niet goed opgeslagen in de hersenen. Aantekeningen maken met een pen daarentegen, is heel goed voor de verwerking en het opslaan van de informatie in de hersenen.

'Het creatief verwerken van de leerstof is voor meisjes goud, voor jongens een noodzaak.'

Door de leerstof creatief te laten uitwerken, wordt de informatie goed opgeslagen. Denk aan tekeningen maken, posters maken, maar ook het afnemen van interviews of een marktplein organiseren voor het presenteren van het werk. Naar buiten gaan om de lesstof daar te onderzoeken werkt ook heel bevorderend. Op deze manier van creatief verwerken, worden in de hersenen complexe verbindingen gemaakt tussen verschillende gebieden en dat zorgt ervoor dat de verbindingen tussen verschillende cellen sterker worden gemaakt en de leerlingen dus ook beter verbanden kunnen leggen tussen verschillende gebieden van de leerstof en ook vakoverstijgend bezig kunnen zijn. Leerlingen laten kiezen uit een praktische verwerking, een verwerking waarbij ze moeten lezen of een verwerking waarbij ze moeten schrijven is heel motiverend; op deze manier heb je al veel creativiteit die terug kan komen in de verwerking EN je hebt ze een keuze gegeven.

'Het is gezond voor jongens om grenzen te zoeken, het is ongezond om als volwassene geen grenzen te geven.'

De derde spreker was **Henno Oldenbeuving**. Hij gaf aan dat het belangrijk is om jongens uit te dagen. Geef ze moeilijke opgaven die om inzicht vragen. Benadruk dat ze moeilijk zijn, dat werkt competitief en dan gaan ze vaak hard aan de slag om zichzelf te bewijzen.

Een vierde spreker, **Otto de Loor**, gaf heel veel praktische tips die toe te passen zijn in de lessen. Ook hij benadrukte het competitie-element met een beloning of tijdslimiet en het bewegen in de klas en het geven van feedback. Voor mij een heel welkome afwisseling en zo raakte ik ook geïnspireerd om zijn ideeën direct in de praktijk toe te passen. Dit heb ik ook direct gedaan en het was een bevestiging dat dit inderdaad motiverend werkt. Na een spelletje 'Ren je rot', waren er veel jongens en meisjes die aangaven dit een leuke manier te vinden om de lesstof te verwerken; bewegen, samenwerken en leren tegelijk. ■

Schilderen met Licht

'Seeing The Unseen': een kunstproject buiten school

Door Anne-Marijke van Dijken

Samen met zes leerlingen van de Bartimeus School in Zeist doen drie van onze leerlingen uit de 12^e en twee uit de 11^e klas mee aan het project 'Seeing The Unseen', waarin wordt 'geschilderd met licht' door blinde, slechtziende en ziende jongeren. De leerlingen krijgen acht korte workshops aangeboden. De resultaten worden groot uitgeprint en een deel ervan zal te zien zijn in de tentoonstelling 'Radically Mine' in het van Abbe-museum in Eindhoven van 20 april tot en met 22 mei 2017 en daarna zal al het werk getoond worden op een locatie in Zeist.

Het project

De leerlingen werken in kleine groepjes aan een eigen thema waarbij ieder om de beurt de regisseur is van zijn of haar eigen verhaal. In een donkere kamer maken de leerlingen een opstelling van zichzelf en objecten van diverse materialen. Gedurende een lange belichtingstijd wordt het geheel met kleine zaklampjes aangelicht en fotografisch vastgelegd. De spil in het project is de fotografe Anja Ligtenberg uit Eindhoven, die in nauwe samenwerking met het van Abbe-museum het project 'Seeing The Unseen' begeleidt en vormgeeft. Diverse sponsors geven ondersteuning waaronder het VSB Fonds, Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind (NSGK) en de stichting 'Skyway'.

De eerste ontmoeting

Na een korte kennismaking op 22 november zijn we op 1 december gezamenlijke per trein naar het van Abbe-museum gereisd om daar de Kick Off mee te maken van 'Radically Mine'. Het op reis zijn met elkaar was een leuke manier om elkaar beter te leren kennen. Daarna zijn de leerlingen in de workshops echt aan het werk gegaan en kwamen er al interessante speelse resultaten 'aan het licht' waarbij het zichtbare en het onzichtbare uitgebreid aan bod kwam. Op de foto is een van de eerste experimenten te zien. Mooi om mee te maken hoe prettige en veilige de sfeer is waarin de elf leerlingen met elkaar omgaan. ■

Port Betaald